

HANS KR LEHMANN:

Norsk säkerhetspolitisk debatt

Enigheten mellan Høyre och Arbeiderpartiet i fråga om försvars- och säkerhetspolitik har nu avbrutits, skriver ledaren för Høyres kommunalavdelning, Hans Kr Lehmann. I sin strävan att till varje pris undvika en splittring av Arbeiderpartiet tycks de moderata krafterna inom partiet ha accepterat vänsterflygelns ståndpunkter. En annan orsak är att man är så mån om att täcka in fredsörelserna då man behöver deras röster för att kunna kämpa om regeringsmakten 1985. Att Arbeiderpartiet slagit in på en mer vänsterorienterad utrikes- och säkerhetspolitik är allvarligt nog. Vårre är att de socialdemokratiska partierna i Danmark, Nederländerna, Storbritannien och Västtyskland tycks ha slagit in på en liknande kurs.

Ser man på utvecklingen av den politiska debatten i Norge under det sista året, framstår avbrottet i den tvärpolitiska enigheten om säkerhetspolitiken som det mest dramatiska.

Ända sedan kriget har det de facto funnits en icke-angreppspakt mellan Høyre och Arbeiderpartiet i fråga om försvars- och säkerhetspolitiken. Båda partierna har varit eniga om såväl mål som medel. Har något av partierna velat ändra kurs, har detta diskuterats med det andra. Høyre har hela tiden sett som ett viktigt mål att bevara enigheten, som är av så avgörande nationell betydelse. Därför har partiet låtit bli att angripa Arbeiderpartiets vänsterflygel av fruktan att skada dem inom detta parti, som har hållit en stadig säkerhetspolitisk kurs.

Dessvärre är situationen nu en helt annan. Det råder definitivt inte längre enighet om medlen och man kan efter hand börja tvivla på om det finns enighet om målen. Utan att söka någon form för tvärpolitisk kontakt har Arbeiderpartiet lancerat en kärnvapenpolitik, som fundamentalt bryter mot hela NATOs nedrustningsstrategi.

Det är viktigt att påminna om att det var en utrikesminister från Arbeiderpartiet som 1979 deltog i det ministerrådsmöte i NATO, som fattade det sk dubbelbeslutet. Detta beslut går ut på utplacering av västliga medeldistansraketer i Västeuropa kombinerat med ett erbjudande till Sovjetunionen om förhandlingar med sikte på att reducera antalet medeldistansvapen i Europa eller sådana som kan nå Europa. Beslutet hade sin bakgrund i att den sovjetiska SS-20-raketen började utplaceras 1977. Arbeiderpartiets nya politik framgår av det sk

raketförslaget. Här går partiet bl a in för att "Sovjetunionen och USA godtar en ömsesidig frysning av alla typer av kärnvapen på nuvarande nivå. Detta kan ske i form av parallella principdeklARATIONER."

Här får man intryck av att västsidan skall avstå från nya kärnvapen i Europa, även om Sovjetunionen inte reducerar sina styrkor. Men därmed försvagar man den press mot Sovjet som är en avgörande del av NATOs strategi, detta för att uppnå en reduktion av de sovjetiska kärnvapenstyrkorna. Detta är också tvärt emot de tre senaste norska regeringarnas ståndpunkt.

Men Arbeiderpartiet säger också att det kan komma att acceptera utplacering av nya kärnvapen i väst. Partiet vill att västsidan skall avge en förklaring om att icke öka sina kärnvapenstyrkor och samtidigt förbehålla sig att få göra det i alla fall. Vidare kräver Arbeiderpartiet att förberedelsearbetet till utplaceringen av raketer på västsidan stoppas och att man skall lova att ej placera ut nya vapen så länge förhandlingarna pågår, även om dessa drar ut över 1983. Men därmed har man undanröjt två väsentliga medel för att sätta press på Sovjet, som då inte längre har något skäl att alls slutföra förhandlingarna.

En djup splittring

Det bör framgå av ovanstående att det föreligger en djup splittring inom partiet i raketfrågan. Ståndpunkterna är inte nya för så vitt som vänsterflygeln hela tiden har haft dem. Det nya är att moderata krafter inom partiet nu tycks acceptera den politik, som de tidigare tog starkt avstånd ifrån.

Skälen från partiledningens sida är dubbla. För det första önskar man undgå en splittring inom partiet. Man minns med oro vad som hände i slutet av 50-talet och i början av 60-talet och som ledde till bildandet av Socialistisk Folkeparti. Sammanhållningen inom partiet räknas som viktigare än att hålla fast vid principiella ståndpunkter.

Vidare önskar Arbeiderpartiet att täcka in freds rörelsen. Hittills har det bara varit ett par av småpartierna som fullt ut har ställt upp för rörelsens linje. Nu önskar Arbeiderpartiet utnyttja den väljarpotential, som det tror finns inom freds rörelsen. Det kan bli till nytta i kampen om regeringsmakten 1985.

Landsmötet säger nej till utplaceringen

Före Arbeiderpartiets landsmöte i slutet av april var huvudfrågan om partiet fortsättningsvis förmådde visa upp enighet utåt i säkerhetspolitiken. Vänsterflygeln lade fram förslag om att Arbeiderpartiet redan nu skulle säga nej till utplaceringen av nya västliga medeldistansraketer. Den skulle inte bli missräknad. Partiledaren Gro Harlem Brundtland, som är mästare i att konstruera självmotsägande uttalanden, klarade också detta. Hon lade fram ett förslag till uttalande, som fick enigt godkännande av landsmötet. Här heter det bl a: "De förslag som kommit från USA och från Sovjetunionen är emellertid inte tillräckliga. Arbeiderpartiet kommer i samarbete med andra socialdemokratiska partier att öva press mot parterna och kan därför inte ge sitt stöd till förhandlingar som syftar till utplacering av nya vapen. Arbeiderpartiet håller fast vid målet i nedrustningspro-

grammet: nedskärning i öst och ingen utplacering i väst.”

Detta betyder ju ingenting annat än att Arbeiderpartiet säger nej till utplacering avsett vad förhandlingarna leder fram till. Visserligen försökte Gro Harlem Brundtland själv bortförklara detta efter landsmötet – utan att lyckas. Partiets vänsterflygel och telegrambyrån Tass jublade, men så var också uttalandet helt i linje med Sovjetunionens eget förhandlingsprogram. Samtidigt bryter det klart mot den strategi, på vilken NATO bygger sina förhandlingar och som Arbeiderpartiet på sin tid var med om att utarbeta. Hur Arbeiderpartiet i regeringsställning skulle handskats med ärendet och samtidigt bevarat Norges trovärdighet och sammanhållningen med NATO förblir en olöst gåta.

Ut ur NATO?

Arbeiderpartiets vänsterflygels långsiktiga strategi avser att få ut Norge ur NATO och in på en neutralistisk utrikespolitisk kurs. De moderata krafterna inom partiet håller fast vid medlemskapet i NATO och Norges förankring västerut. Även om de fortfarande är i majoritet har man sista året sett hur de pres-

sats bakåt från en försvarslinje till en annan. Det vore en illusion att tro att vänsterflygeln nu skulle sluta att pressa på. Att Arbeiderpartiet som potentiellt regeringsparti slagit in på en mer vänsterorienterad utrikes- och säkerhetspolitik är allvarligt nog.

Värre är att de socialdemokratiska partierna i länder som Danmark, Nederländerna, Storbritannien och Västtyskland tycks ha slagit in på en liknande kurs. Med denna splittring inom de västeuropeiska staterna behöver ryssarna inte bedriva särskilt energiska förhandlingar. Varför skulle de anstränga sig för att komma en västlig motpart till mötes, om denna inte själv vet vad den vill? Socialdemokraternas brist på ryggrad i säkerhetspolitiken kan i värsta fall bidra till att västsidans nedrustningspolitik förs över till en fastfrysningpolitik, där den sovjetiska övermakten i vapen kan bli fastställd i ett avtal.

I inledningen till Arbeiderpartiets uttalande på landsmötet heter det: ”Den internationella situationen har under de senaste månaderna blivit ytterligare förvärrad.” Om detta är riktigt, är det socialdemokraterna själva som bidragit därtill.